2026-04-28

Fondbolagens förening
SWEDISH INVESTMENT FUND ASSOCIATION

Nya verktyg hjälper fonderna hantera likviditetsrisker

Nya EU-regler innebär att alla fonder kommer införa verktyg för att säkerställa en effektivare hantering av likviditetspåfrestningar i tider av marknadsstress och för att bättre skydda investerare.

Nya regler träder i kraft för svenska fonder den 1 juli 2026 som bland annat innebär att de får tillgång till fler verktyg för att hantera fondernas likviditetsrisker. Under andra halvåret 2026 ska alla svenska fonder ansöka hos Finansinspektionen om att införa så kallade likviditetshanteringsverktyg. Syftet är att underlätta för fonder att hantera stora transaktioner från många sparare under perioder av marknadsoro, samtidigt som fondspararnas gemensamma intressen skyddas. Verktygen förväntas också bidra till en ökad stabilitet på de finansiella marknaderna under turbulenta tider. Varje fond ska införa minst två likviditetshanteringsverktyg.

Varför behövs verktygen?
Hantering av likviditetsrisk i fonder handlar i grunden om hur fondbolagen säkerställer att de kan hantera stora utflöden från fonden när många andelsägare vill lösa in (sälja) sina fondandelar samtidigt. Fondbolagen behöver kunna hantera perioder av turbulens på marknaderna, vilka kan leda till att det blir svårare och dyrare att för fonden att köpa och sälja tillgångar.

De flesta fonder är dagligt handlade, vilket betyder att fondspararna kan köpa och lösa in fondandelar varje bankdag. Samtidigt äger fonderna värdepapper, ofta aktier eller obligationer, som i sin tur kan behöva säljas när spararna löser in fondandelar. Fondbolagen arbetar kontinuerligt med att vara förberedda på att klara av även oroliga förhållanden när både tiden och kostnaderna för att handla de underliggande tillgångarna kan öka. Nu får fonderna tillgång till fler verktyg som ska användas för att hantera inlösen under marknadsturbulens, men även för att verka för att de som köper och löser in fondandelar i större utsträckning får stå för de transaktionskostnader som uppkommer till följd av handeln i stället för att belasta fonden. Transaktionskostnader är till exempel courtage och skillnaden mellan köp- och säljpris.

Två olika typer av verktyg
Översiktligt kommer det att finnas två olika typer av likviditetshanteringsverktyg som fondbolagen kan använda sig av. Dels så kallade kvantitativa verktyg (”inlösenspärrar” och ”tillfälligt förlängd uppsägningstid”) som påverkar hur lång tid det tar för spararna att lösa in fondandelar, dels så kallade verktyg mot utspädning (”svingprissättning”, ”avgift för utspädningsskydd”, ”inlösenavgifter” och ”dubbel prissättning”) som ska säkerställa att befintliga eller kvarvarande andelsägare i en fond inte påverkas negativt av de transaktionskostnader som orsakas av handel med fondandelar. För fonder med professionella sparare finns också verktyget ”överföring av tillgångar” att tillgå.

Kvantitativa verktyg	Verktyg mot utspädning
• Inlösenspärrar • Förlängning av uppsägningstiden • Överföring av tillgångar	• Svingprissättning • Avgift för utspädningsskydd • Inlösenavgifter • Dubbel prissättning

Svenska fonder har också sedan tidigare möjlighet att, vid exceptionella marknadshändelser, tillfälligt senarelägga (”stänga”) handel med fondandelar. Genom att fonderna nu ges möjlighet att använda fler verktyg minskar sannolikheten för att fonderna ska behöva använda sig av tillfällig senareläggning. Den 1 juli 2026 införs också en möjlighet för fonderna att använda s.k. sidofickor, vilket innebär att fondbolaget, till följd av exceptionella omständigheter, får avskilja tillgångar som blivit illikvida från de övriga tillgångarna i fonden. Detta i syfte att kunna hålla fonden öppen för handel trots att en del av tillgångarna blivit omöjliga att handla med.

FAKTARUTA

Vad är likviditetshanteringsverktyg?
Likviditetshanteringsverktyg är olika metoder som fondbolag kan använda för att hantera en fonds likviditetsrisk, till exempel vid stora nettoflöden ut ur en fond. Några verktyg kan tillfälligt begränsa fondspararnas möjligheter att lösa in (sälja) fondandelar genom att förlänga tiden det kan ta eller hur stor andel man får lösa in, medan andra verktyg ser till att de likviditetskostnader som kan uppkomma vid köp och inlösen av fondandelar belastar de som sparare som handlar och inte kvarvarande andelsägare i fonden.

Varför införs de?
Syftet är att ge fondbolag bättre möjligheter att hantera stora uttag ur en fond i tider av oro på marknaderna samt att tillse att befintliga andelsägare inte missgynnas av kostnader som uppstår vid handel i fondens tillgångar på grund av köp och inlösen av fondandelar.

Vilka verktyg kan en fond välja?
Varje fond ska införa minst två av följande likviditetshanteringsverktyg:

- inlösenspärrar
- förlängning av uppsägningstiden
- överföring av tillgångar
- svingprissättning
- avgift för utspädningsskydd
- inlösenavgift
- dubbel prissättning

När ska likviditetshanteringsverktygen införas?
Svenska fonder ska ansöka om att införa verktygen mellan 1 juli och 30 december 2026. Sedan har Finansinspektionen maximalt sex månader på sig att godkänna ansökan.

Hur vet jag vilka verktyg min fond använder?
Det framgår av fondens informationsbroschyr och fondbestämmelser vilka verktyg respektive fond har valt. I informationsbroschyren finns också räkne- och tillämpningsexempel som visar på effekterna av att likviditetshanteringsverktygen används. Fonderna ska även informera om och hur verktygen har använts historiskt för att visa hur stor påverkan de haft och för att ge spararen en indikation på hur de fungerar i praktiken.

Läs mer om de olika likviditetshanteringsverktyg som svenska fonder kommer kunna använda sig av:

Kvantitativa verktyg

De kvantitativa verktygen fungerar främst genom att tillfälligt begränsa mängden (kvantiteten) på inlösen som kan ske vid ett visst tillfälle eller genom att tillfälligt förlänga den tid det tar för att lösa in fondandelar. Generellt kommer användandet av kvantitativa verktyg övervägas när fonden får stora inlösenbegäran eller i samband med stressade marknadsförhållanden. Syftet är att ge fondbolaget möjlighet att hantera likviditeten i fonden skydda fondens andelsägare från betydande flödesdrivna transaktionskostnader.

Inlösenspärrar
En inlösenspärr är en tillfällig och partiell begränsning av fondandelsägares rätt att lösa in (sälja) sina fondandelar. Spärren medför att fondandelsägare som begärt inlösen endast får lösa in en viss del av sina andelar. En sådan begränsning får införas när den totala nettoinlösenbegäran för fonden under en dag eller period överstiger en viss brytgräns (aktiveringströskel), uttryckt som andel av fondförmögenheten.

Inlösenspärrarna gäller på samma sätt för samtliga andelsägare som begärt inlösen. Det innebär att även en andelsägare som begärt att få lösa in ett relativt litet belopp får lösa in en lika stor andel av sin inlösenbegäran som en andelsägare som begärt att få lösa in ett stort belopp. Den del som spärras kommer antingen att annulleras (inte behandlas, sparare som vill lösa in får lägga en ny säljorder) eller behandlas nästkommande handelsdag enligt fondens gällande handelsregler och då lösas in om det finns förutsättningar för det. Hur den spärrade delen kommer att hanteras informerar varje enskild fond om. Användningen av spärrar kan vara ett sätt för fondbolaget att undvika tillfällig senareläggning (”stängning”) av all handel i fonden.

Tillfällig förlängning av uppsägningstiden
Fondbolaget får tillfälligt införa eller förlänga uppsägningstid för inlösen. Detta innebär en förlängning av den normala tidsperiod som fondbolaget har på sig att behandla andelsägares begäran att lösa in fondandelar. Aktivering av tillfälligt införande av uppsägningstid får ske när det totala värdet på inlösenbegäran (netto), i förhållande till fondens värde, överstiger ett av fondbolaget förutbestämt värde.

Förlängningen ger fondbolaget en möjlighet att bättre hantera försäljning av fondens tillgångar för att kunna möta större inlösenbegäran eller i samband med stressade marknader. Förlängning av uppsägningstid påverkar dock inte fondens handelsfrekvens. Är handeln daglig kommer den även efter en förlängning införts fortsätta att vara daglig. En inlösenorder som omfattas av uppsägningstid behandlas dock först efter uppsägningstidens utgång. Uppsägningstidens längd kommer endast vara så lång som är nödvändigt för att kunna hantera försäljning av fondens tillgångar på ett ordnat sätt och i andelsägarnas gemensamma intresse. Användandet kan vara ett sätt för fondbolaget att undvika tillfällig senareläggning (”stängning”) av all handel i fonden.

Överföring av tillgångar
Med verktyget ”överföring av tillgångar” kan en andelsägare som har begärt inlösen av sina fondandelar i stället för kontanta medel få en överföring av tillgångar som fonden äger (till exempel aktier). Detta verktyg kan endast användas vid inlösen av andelar som innehas av en professionell investerare.

Verktyg mot utspädning

Utgångspunkten i förvaltningen av en fond är att köp och inlösen av fondandelar en viss dag görs utan beaktande av de framtida transaktionskostnader som kan uppstå för fonden till följd av köp eller

försäljning av underliggande tillgångar. När sparare köper eller löser in andelar i en fond kan förvaltaren behöva köpa eller sälja tillgångar i fonden (underliggande tillgångar) för att tillmötesgå spararnas begäran. Vid handel med underliggande tillgångar uppstår kostnader för fonden. Kostnaderna kan utgöras av courtage, handelsavgifter och skatter och benämns vanligen som transaktionskostnader. Om det är lämpligt utifrån fondens investeringsstrategi ska även skillnader mellan köp- och säljkurs (”spread”) på de underliggande tillgångarna, eller att priset på tillgångarna ändras till följd av handeln, ingå i uppskattningen av transaktionskostnaderna. Transaktionskostnader minskar fondförmögenheten och orsakar en utspädning av fondens och fondandelarnas värde. Vid betydande nettoflöden in i eller ut ur fonden kommer dessa kostnader i högre utsträckning att späda ut fondandelsvärdet för andelsägarkollektivet, vilket verktyg mot utspädning avser motverka.

Svingprissättning
Svingprissättning innebär att fondbolaget gör en justering av fondandelsvärdet vid köp och inlösen av fondandelar. Fondandelsvärdet, och därmed det pris till vilket fondandelarna handlas, kan justeras med hänsyn till de uppskattade transaktionskostnader som uppstår till följd av andelsägarnas handel. Syftet är att omfördela kostnaderna till de investerare som orsakar nettoflödena, och därmed skydda andelsägarkollektivet.

Fonder kan tillämpa ”fullständig svingprissättning” eller ”partiell (delvis) svingprissättning”. Fullständig svingprissättning aktiveras så fort det finns en skillnad mellan köp- och inlösenordrar, medan partiell svingsprissättning innebär att aktivering enbart sker om nettoinflödet eller nettoutflödet i fonden, en specifik dag, överstiger ett av bolaget på förhand bestämt tröskelvärde, uttryckt som en procentuell andel av fondens värde.

Svingprissättning innebär generellt att andelsvärdet justeras uppåt när det finns en stor efterfrågan att köpa fondandelar och nedåt när det finns en stor efterfrågan att lösa in fondandelar. Justeringarna är automatiska och tillämpas systematiskt genom beräkning. Samtliga investerare som köper eller löser in andelar i fonden en dag då nettoflödet överstiger tröskelvärdet får handla till det fondandelsvärde som fastställts efter justeringen av fondandelsvärdet. Det är alltså inte storleken på den enskilde investerarens transaktion som är avgörande utan om transaktionen är en del av ett sammanlagt nettoflöde som överstiger tröskelvärdet.

Svingprissättning innebär inte att fonden belastas med några ytterligare kostnader utan det är endast investerare som är med och orsakar ett nettoflöde över tröskelvärdet som bär kostnaden. Det sker genom en upp- eller nedjustering av fondandelsvärdet med en så kallad svingfaktor som återspeglar likviditetskostnaderna i fonden.

Storleken på svingfaktorn och tröskelvärdet (för partiell sving) fastställs av fondbolaget och utvärderas löpande.

Avgift för utspädningsskydd
Avgift för utspädningsskydd är en avgift som en fondandelsägare betalar till fonden vid tidpunkten för köp eller inlösen av andelar. Avgiften motsvarar fondens uppskattade transaktionskostnader för köp alternativt inlösen. Avgiften tillfaller fonden som ersättning för de likviditetskostnader som uppstår på grund av transaktionen och säkerställer att andra andelsägare inte missgynnas. Utspädningsskyddet aktiveras när nettouttagen eller nettoinsättningarna överstiger en av fondbolaget fastställd nivå och avgiftens storlek appliceras som en andel (procent) av köp- eller inlösenorderna eller som ett belopp. Det innebär, för de fall nettouttagen är höga, att en utspädningsavgift dras av från det belopp som betalas till inlösande andelsägare och för de fall nettoköpen är höga, att en utspädningsavgift tas ut från de som köper fondandelar. Utspädningsavgiften tillfaller fonden.

Aktiveringströskeln sätts på en nivå som bedöms rimlig för att hantera de fall där det uppstår transaktionskostnader av en sådan storlek att fonden behöver kompenseras. Aktiveringströskeln fastställs av fondbolaget och kan baseras bland annat på historiska flöden i fonden, förväntade beteenden hos sparare samt förhållandena på de marknader där underliggande tillgångar handlas. Om aktiveringströskeln inte uppnås görs ingen justering av inlösenbeloppet eller det pris till vilket sparare får köpa fondandelar.

Samtliga sparare som köper andelar i fonden den dag då nettoinflödet överstiger aktiveringströskeln betalar avgift för utspädningsskydd. Samtliga investerare som löser in fondandelar den dag då nettoutflödet överstiger aktiveringströskeln betalar avgift för utspädningsskydd. Det är alltså inte storleken på den enskilde spararens transaktion som är avgörande utan om transaktionen är en del av ett sammanlagt nettoflöde som överstiger aktiveringströskeln. Avgift för utspädningsskydd innebär inte att fonden belastas med några ytterligare kostnader, utan det är endast de andelsägare som är med och orsakar nettoflödet som bär kostnaden.

Inlösenavgifter
Vid inlösen av fondandelar kan fondbolaget använda sig av likviditetshanteringsverktyget inlösenavgift. Inlösenavgift är en avgift, inom ett förutbestämt intervall som tar hänsyn till likviditetskostnaden, som betalas av de andelsägare som löser in fondandelar och som säkerställer att andelsägare som återstår i fonden inte missgynnas. Det innebär att inlösenbeloppet minskas med de uppskattade transaktionskostnader (inlösenavgiften) som uppstår till följd av andelsägarnas handel. Inlösenavgiften tillfaller fonden. Inlösenavgiften uttrycks som en andel (procent) av inlösenbeloppet, eller som ett belopp, eller som en kombination av båda och belastar samtliga andelsägare som löser in fondandelar.

Inlösenavgift tas ut om fondbolaget bedömer att marknadsförutsättningarna medför att inlösen av andelar missgynnar andelsägarkollektivet. Detta kan bli aktuellt vid större utflöden ur fonden eller då möjligheterna att genomföra försäljning av tillgångar i fonden till rimligt pris under rimlig tid är kraftigt försämrade exempelvis till följd av marknadsturbulens.

Fondbolaget bestämmer nivå på inlösenavgiften utifrån en bedömning av de framtida transaktionskostnader som uppstår till följd av försäljning av fondens värdepapper orsakade av inlösen. Hänsyn kan i sammanhanget tas till historiska och uppskattade transaktionskostnader samt annan relevant information. Fondbolaget har möjlighet att använda olika nivåer på inlösenavgifter beroende på storleken på de sammanlagda inlösenorderna för en handelsdag. Nivåerna på inlösenavgiften utvärderas löpande av fondbolaget.

Dubbel prissättning
En på förhand fastställd mekanism genom vilken köp- och inlösenpriser för fondandelar fastställs genom att fondandelsvärdena (ett för köp, baserat på säljkurser för de tillgångar fonden innehar och ett för inlösen, baserat på köpkurser för de tillgångar fonden innehar) justeras med en faktor som återspeglar likviditetskostnaden.